

Angående byggnadsminnesförklaring av Moens gård, Stora Hindsekind 1:13, Värnamo socken och kommun

LÄNSSTYRELSENS AVGÖRANDE

Länsstyrelsen förklarar enligt 3 kap. 1 § lagen (1998:950) om kulturminnen m.m. (KML)) mangårdsbyggnad samt fem gårdsbyggnader på Moens gård, Stora Hindsekind 1:13, Värnamo socken, Värnamo kommun för byggnadsminne.

Skyddsområdet omfattar den del av fastigheten som på bifogad karta markerats med streckprickad linje (bil 1). Skyddsföreskrifterna omfattar mangårdsbyggnaden (1), magasinet (2), vagnboden (3), ladugården (4), linbasta (5) samt svinhuset (6).

Länsstyrelsen meddelar med stöd av 3 kap. 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter.

1. Byggnaderna 1-6 får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnaderna 1-6 får ändring av planlösning eller andra åtgärder som innebär ingrepp i bärande stomme inte göras.
3. I mangårdsbyggnaden (1) får fast inredning såsom golv, tak, lister, dörrar, dörr- och fönsterfoder samt eldstäder inte borttagas eller på annat sätt förändras.
4. I ladugården (4) får ursprunglig inredning såsom spiltor, bås och tröskvandring inte borttagas eller på annat sätt förändras. I magasinet (2) får ursprunglig inredning såsom sädesbingar inte borttagas eller på annat sätt förändras.
5. Byggnaderna 1-6 skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadernas kulturhistoriska värde inte minskar.
6. Det område som på bifogad karta avgränsats med streckprickad linje får inte ytterligare bebyggas. Området skall hållas i sådant skick att miljöns utseende och karaktär inte förvanskas.

1999-09-27

221-7582-91

BAKGRUND

Fastighetens ägare, stiftelse väckte den 21 augusti 1991 frågan om byggnadsminnesförklaring av bebyggelsen på Moens gård.

Moens gård är en ensamliggande gård norr om Ramnås by. Den enda omgivande bebyggelsen utgörs av ett hitflyttat mindre sågverk. Gårdsbebyggelsen utgörs av mangårdsbyggnad, ladugård, vagnsbod, sädesmagasin och linbasta. Gården hörde tidigare till godset Hindsekind men friköptes på 1800-talet. En äldre mangårdsbyggnad låg söder om den nuvarande, men revs när denna uppfördes. Gården fick förfalla under lång tid. Efter den siste brukarens död 1966 stod gården öde i 16 år. 1980 bildades en stiftelse. Den skall enligt stadgarna § 1 "ha till huvudsakligt ändamål är att främja kultur och naturvård samt forskning avseende ekologi och kultur- och miljövård genom att vårda och för framtiden bevara del av nuvarande fastigheten Hinsekind Stora 1:13. Fastigheten, som under flera generationer har brukats försiktigt med gamla traditionella odlingsmetoder, skall i framtiden kunna fungera som ett levande exempel på ursprunglig svensk odlingsbygd." Sedan 1980 har gården genomgått en omfattande restaurering.

Mangårdsbyggnaden (1) är uppförd 1884 i timmer i två våningar. Fasaden är klädd med obehandlad locklistpanel vilken i samband med restaureringen ersatte en äldre panel. På byggnadens södra sida finns en öppen veranda. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två horisontella spröjsar per båg. Övervåningens fönster under takfoten är liggande med en vertikal spröjs per båg. Gavelröstena har lunettfönster vilka är ursprungliga. Övriga fönster är kopior av de ursprungliga. Samtliga fönster är omålade. Huvudentrén har pardörrar med spröjsad överdel. Köksdörren är panelklädd. Sockeln är låg och av natursten. Taket är belagt med torv medan verandataket har bråttak. Byggnaden har två tegelskorstenar.

Mangårdsbyggnadens planform är närmast av dubbelkammartyp med storstuga i väster, kök i mitten och två kammare i öster. Övervåningen är oinredd och har ett större och två mindre rum med eldstäder. Bland äldre fast inredning märks brädgolv av hög ålder samt innerdörrar av 1700-talstyp vilka kan vara återanvända från en tidigare mangårdsbyggnad. Foder och socklar är ursprungliga. Bottenvåningens väggar har tapetserats med tapeter i gammal stil medan övervåningens väggar har bart timmer. I köket finns ett större eldstadskomplex med järnspis. Övriga fyra rum har vitslammade öppna spisar varav tre är s.k. smålandsspisar.

Sädesmagasinet (2) är uppfört i timmer i en våning, troligen under 1700-talet. Fasaden har idag obehandlat bart timmer men har tidigare varit delvis locklistklädd. Dörren är en enkel paneldörr och är en kopia av den äldre dörren. Sockeln är av natursten. Taket är belagt med torv. Byggnaden hade tegeltak före restaureringen. Invändigt finns bevarade sädesbingar. På norra gaveln är ett hemlighus tillbyggt.

1999-09-27

221-7582-91

Vagnboden (3) är uppförd i obehandlat timmer i en våning. Byggnaden vilar på en låg sockel av fältsten. Byggnaden har ett brädklätt sadeltak över det gamla sticketaket. Byggnadens två omålade träportar är kopior av de äldre dörrarna. Invändigt är byggnaden indelad i två rum varav det ena har innertak. Byggnaden restaurerades under 1980-talet varvid delar av väggtimret byttes ut och nuvarande takbeläggning tillkom.

Ladugården (4) uppfördes 1921 i timmer och regelverk. Från norr leder en träbrygga upp på höskullen. Fasaden är klädd med omålade locklistpanel. Fönstren är av enlufstyp med en sällsynt form av tät spröjsning. Flertalet av fönsterbågarna är kopior av de ursprungliga. Portar och dörrar är klädda med omålade liggande panel. Sockeln är av huggen sten och har varierande höjd. Taket blev vid restaureringen belagt med tvåkupigt rött lertegel. Den västra delen har välbevarad fähusinredning. I mitten av byggnaden finns en tröskloge och öster om denna en intakt tröskvandring.

Linbastan (5) är uppförd i timmer med en utanpåliggande svale. Linbastan ligger öster om gårdstunet. Taket är belagt med torv. Den invändiga eldstaden är delvis raserad. I samband med restaureringen byttes delar av timret ut och torvtaket lades om.

Svinhuset (6) är uppfört i timmer och har ett torvklätt åstak. På norra gaveln sitter en dubbel bräddörr. Byggnaden saknar inredning. Svinhuset monterades ned 1921 och förvarades i ladugården till 1994 då det återuppfördes på ursprunglig plats.

Moens gård är upptagen i den kulturhistoriska utredningen för Värnamo kommun.

I en äldre utredning från mars 1992 gjordes bedömningen att Moens gård har ett stort kulturhistoriskt värde främst genom gårdens bevarade struktur och det omgivande landskapet men att bebyggelsen i sig inte kunde anses vara synnerligen märklig.

I remissvaret från den 9 juni 1992 har Värnamo kommun yttrat att man inte har anledning att ifrågasätta länsstyrelsens bedömning.

Riksantikvarieämbetet har 16 juni 1992 i svar på remiss av ärendet avstyrkt en byggnadsminnesförklaring.

Länsstyrelsen har låtit göra en ny utredning med förslag till skyddsföreskrifter, vilka ägaren har godkänt den 13 november 1998.

I remissvaret från den 15 februari 1999 har Värnamo kommun genom Miljö-och Byggnämnden yttrat att man inte motsätter sig en byggnadsminnesförklaring.

1999-09-27

221-17582-91

LÄNSSTYRELSENS MOTIVERING

Enligt 3 kap. 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen mm (KML) får en byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde eller som ingår i ett kulturhistoriskt synnerligen märkligt bebyggelseområde förklaras som byggnadsminne av Länsstyrelsen.

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet har enligt 3 kap. 10 § KML rätt till ersättning av staten om skyddsföreskrifter

1. utgör hinder för rivning av byggnad och skadan därav är betydande i förhållande till värdet av berörd del av fastigheten eller
2. på annat sätt innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten.

Medför skyddsföreskrifter att synnerligt men uppkommer vid användning av fastigheten, är staten skyldig att lösa fastigheten om ägaren begär det.

Moens gård är ett exempel på en ensamliggande gård som med sina grå, obehandlade träbyggnader har en ålderdomlig karaktär. Gården var fram till 1980 i stort sett oförändrad, men kraftigt förfallen. Genom den restaurering som genomförts har gården bevarats på ett efter omständigheterna föredömligt sätt. Vid restaureringen har en stor mängd byggnadsdelar måst bytas vilket inneburit att bebyggelsens autenticitet delvis gått förlorad. Trots detta anser Länsstyrelsen att gårdsmiljön som helhet utgör ett sällsynt och välbevarat exempel på det småskaliga jordbrukets kulturmiljöer, där det kulturhistoriska värdet består i den autentiska helhetsmiljön och bebyggelsens samverkan med kulturlandskapet. Länsstyrelsen anser därför att gårdsmiljön kan sägas vara synnerligen märklig enligt ovan nämnda lagrum.

Skäl föreligger därför att förklara Moens gård som byggnadsminne.

För byggnadernas bevarande skall det av Länsstyrelsen upprättade förslaget till skyddsföreskrifter gälla. Länsstyrelsen bedömer härvid att skyddsföreskrifterna ej skall medföra ersättningsskyldighet gentemot ägare eller innehavare av särskild rätt. Ej heller kan skyddsföreskrifterna anses medföra att synnerligt men uppkommer vid användningen av fastigheten.

ÖVRIGT

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen enligt 3 kap. 14 § KML lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsföreskrifterna.

Länsstyrelsen lämnar i förekommande fall råd och anvisningar i fråga om underhållet av byggnaderna och vården av det omkringliggande markområdet.

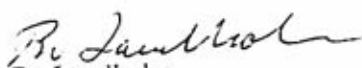
HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos Länsrätten *genom skrivelse till Länsstyrelsen* - se bilaga (formulär 26).

1999-09-27

221-7582-91

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket länsråd Bo Landholm beslutat och länsantikvarie Per-Olof Ringquist varit föredragande, har även förste länsassessor Claes von Sydow och biträdande länsarkitekt Niklas Aronsson deltagit.


Bo Landholm


Per-Olof Ringquist

Utskr. delg.kv. + bilagor

Kopia till:

Värnamo kommun + bilaga 1

Riksantikvarieämbetet, delg.kv., ~~laga kraftbevis~~ + bilagor

Länsmuseet + bilaga 1

Värnamo Tingsrätt, Inskrivningsmyndigheten, laga kraftbevis

Samhällsbyggnadsavdelningen (POR, NA)

Förvaltningsavdelningen (CvS)

Centralsdiariet

Moens gård
Hindsekind 1:13
Värnamo kommun

1. Mangårdsbyggnad
2. Magasin
3. Vagnbod
4. Ladugård
5. Linbasta
6. Svinhus
7. Såg

 Gräns för Byggnadsminne

 Inägomark

 Tomtmark

Skala 1:2500

